

літературно-мовленнєву діяльності [4]. Варто зазначити, що в кожному з цих видів по-різному виявляються специфічні особливості мотивації, форм мовленнєвотворчої діяльності, способів дії уяви, адресність, спрямованість творчого процесу. Вагомою підставою для виокремлення типів мовленнєвотворчої діяльності стало визначення її адресної спрямованості, на основі чого виділили моногру як гру для себе та презентацію продукту своєї творчості, глядачам і слухачам [1].

Аналіз психолого-педагогічних та психолінгвістичних досліджень [3] засвідчив, що ініціативна словесна творчість дітей, яка є показником справжнього рівня мовленнєвої компетентності, спеціально не досліджувалася. Мовленнєвотворча діяльність дітей вивчалася переважно в

умовах організованого навчання. Розв'язання цієї проблеми науковці вбачали, насамперед, у методичному вдосконаленні мовленнєвих занять з навчання дітей творчої розповіді.

Отже, на основі вищесказаного можна зазначити, що мовленнєвотворча діяльність – це процес, у якому через самостійне мовлення відображаються почуття, уявлення, враження, образи уяви, нав'язні художніми творами та сприйманням довкілля. Більшість науковців усвідомлюють важливість і необхідність розвитку мовленнєвотворчої діяльності в дошкільному віці та вбачають величезні потенційні можливості дітей у словесній творчості. Було визначено, що ефективність роботи з розвитку мовленнєвотворчої діяльності дошкільників забезпечується особливою організацією навчання, у якому поєднуються мовленнєвий (розвиток зв'язного мовлення), художньо-естетичний (розвиток художньо-естетичного сприймання літературних творів), інтелектуально-творчий (розвиток уяви, мислення, інших психічних процесів та пізнавальної активності дітей) та особистісний (формування емоційно-чуттєвої сфери, виховання особистісної активності, креативності та самостійності) компоненти в умовах, сприятливих для розвитку творчості.

Список використаної літератури

1. Гавриш Н.В. Розвиток мовленнєвотворчої діяльності в дошкільному віці: монографія / Н.В. Гавриш. – Донецьк: ТОВ Лебедь, 2001. – 218с.
2. Гавриш Н.В. Методика формування мовленнєвотворчої діяльності старших дошкільників на різних етапах навчання // Лінгводидактика в сучасних закладах освіти: монографія / Під ред. Богуш А.М. – Одеса: ПНЦ АПН України, 2001. – 94-111 с.
3. Трифонова О.С. Проблема розвитку здібностей дітей у словесній творчості / Т.М. Котик, К.Л. Кругій, Л.М. Кулибчук, М.П. Черкасов.
4. Гавриш Н.В. / Науковий вісник Південноукраїнського державного педуніверситету: 36. наук. пр. – 1999. – 18-24 с.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, доцент І.О. Ніколаєску

Пилявська М. В.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

На початку ХХІ століття проблема естетичного виховання, розвитку особистості, формування її естетичної культури є ключовими завданнями, що постають перед сучасною системою освіти. Як визначено в Законі України «Про освіту», заклади освіти повинні забезпечити пріоритетний розвиток високої моральності, художньо-естетичних цінностей та смаків саме з дошкільного віку.

Розбудова системи освіти в Україні передбачає оновлення її змісту, форм та методів організації естетичного виховання дітей дошкільного віку. Яскравою тенденцією цього процесу є організована та цілеспрямована педагогічна діяльність, зокрема умови, що сприяли б розвитку творчих здібностей та естетичного виховання юного покоління.

Різним аспектам проблеми естетичного виховання дітей присвячено педагогічні праці Л. Артемової, А. Богуш, Н. Гавриш, Т. Поніманської та ін. Проблеми організації педагогічного процесу естетичного виховання дітей дошкільного віку знайшли своє відображення в наукових працях В. Андрєєвої, В. Белікової, Р. Беланової, Б. Купріянової та інших.

Сучасна система дошкільної освіти орієнтована на створення для кожної дитини умов, в яких її особистість могла б максимально реалізуватися, спираючись на наявні природні здібності та здійснювати їх безперервний розвиток. Слід зазначити, що багато аспектів естетичного розвитку дошкільників у сучасній системі освіти залишаються мало розробленими. Тому створення педагогічних умов для естетичного розвитку дітей дошкільного віку ми визначаємо, як одне з основних завдань сучасної дошкільної освіти.

Ми суголосні з думкою вченої Б. Купріянової, що педагогічні умови – це спеціально створювані обставини, що становлять педагогічний процес та є зовнішніми по відношенню до процесу змін особистості вихованця [2]. Вважаємо, що дане поняття стосується різних аспектів усіх складових процесу навчання, виховання та розвитку. Воно може вживатися стосовно цілісного освітнього процесу при характеристиці педагогічної системи або окремих її сторін чи елементів. На нашу думку, педагогічний колектив відіграє вагомий роль у створенні належних умов для естетичного розвитку старших дошкільників, а саме – визначенні обсягу предметів естетичного циклу в загальній системі дошкільної освіти, здійсненні варіативності змісту та форм організації художньої діяльності дітей, організації підготовки відповідного середовища для естетичного розвитку.

Для реалізації завдань естетичного виховання дітей старшого дошкільного віку виділяємо такі основні умови, як організація навколишнього середовища для естетичного розвитку, самостійна творча активна діяльність дошкільників, здійснення індивідуального підходу, професіоналізм керівництва естетичним процесом виховання дітей. Саме такі умови сприяють організації цілеспрямованого та керованого процесу естетичного виховання та дають можливість, за словами Л. Віготського, «вести за собою розвиток» [2].

За думкою Т. Комарової, одна з головних умов повноцінного естетичного розвитку дітей старшого дошкільного віку, формування їх художніх здібностей, а саме увага до дитячої творчої діяльності. Якщо правильно організувати процес естетичного виховання дітей дошкільного віку, то можна забезпечити всебічний розвиток дитини, підготовку до школи, створити обстановку емоційного благополуччя, наповнити життя малюка цікавим змістом. Завдяки цьому створюються умови для ефективної всебічної підготовки дітей до школи [1]. Спираючись на думку вченої, віднесемо таку педагогічну умову до організованого керівництва естетичного виховання.

Погоджуємось з думкою С. Новосолової, що при якісно організованому художньо-естетичному середовищі у дитини розвивається сприйняття краси, естетичний смак, вміння демонструвати свою творчість та індивідуальність, що дає можливість «включення» в творче середовище спілкування та діяльності [3, с. 154].

На нашу думку, одна з найголовніших умов розвитку дітей старшого дошкільного віку в системі естетичного виховання – пріоритетна увага до дитячої діяльності: гри, образотворчої, музичної, театралізованої, конструктивної, які можуть за умови їх оптимальної організації забезпечити гармонійний розвиток дитини, створити обстановку емоційного благополуччя.

Отже, створення педагогічних умов сприяє підвищенню ефективності естетичного виховання дітей дошкільного віку. Вони впливають на змістовий і процесуальний аспекти естетичного виховання, сприяють належній реалізації дидактичних закономірностей і принципів навчання, ефективному функціонуванню та розбудові освітньої системи, гарантують високу якість підготовки і всебічний розвиток особистісних якостей суб'єктів навчання. Педагогам важливо правильно організувати художньо-творчу діяльність, підібрати методи та прийоми роботи, спираючись на індивідуальні особливості кожної дитини.

Список використаних джерел

1. Комарова Т. С. Детское изобразительное творчество: что под этим следует понимать // Дошкольное воспитание. Москва, 2005. № 2. С. 80-86.
2. Методологічні засади поняття «педагогічні умови» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/Admin/Downloads/Pippo_2013_4_5.pdf
3. Мухина В. С. Изобразительная деятельность ребенка как форма усвоения социального опыта. Москва: Педагогика, 2001. 226 с.

Науковий керівник: доктор пед. наук, професор Гнезділова К. М.

Пікульська С. В.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ШКІЛЬНОГО ПСИХОЛОГА І ПЕДАГОГА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Особливої уваги нині набуває проблема професійної співпраці практичного психолога та вчителя початкових класів зумовлена потребою підвищити якість освітнього процесу і забезпечити всебічний розвиток особистості молодшого школяра. Здійснюючи оптимізуючу функцію спільної діяльності усіх учасників освітнього процесу в школі, практичний психолог виступає посередником у системі взаємостосунків між ними. Одне з його головних завдань постає в діагностиці стану цієї системи, виокремленні питань, що належать умовам її функціонування, ухваленні доцільних рішень, побудові стратегій і тактики втілення їх у реальність.

Значущою умовою вдалого вирішення вищевказаних завдань вважається саме оптимальна професійна взаємодія практичного психолога і педагогічного колективу, зокрема, вчителів початкових класів, відзначаючи при цьому складність та неоднозначність її організації в закладах освіти.

Метою статті є теоретичне обґрунтування особливостей реалізації професійної взаємодії шкільного психолога і педагога в сучасних умовах освітнього простору.

Питаннями проблеми професійної взаємодії шкільного психолога та вчителя початкових класів займалися Бітянова М. Р., Гільбух Ю. З., Дубровіна І. В., Овчарова Р. В., та ін. Зокрема праці таких науковців як Абрамова Г. С., Вірна Ж. П., Панок В. Г., розкривають зміст, основні форми здійснення професійної діяльності психолога, особливості його взаємодії з педагогічним колективом школи.

Дослідження даного питання неможливе без окреслення такої категорії як «взаємодія», яка є необхідною для формулювання і розкриття всіх умов, ситуацій, факторів, які постають на життєвому шляху людини в ході спільної діяльності, зокрема, професійної. Взаємодія в освітньому процесі – активний двосторонній процес чи «обмін», що припускає рівноправність і одночасне примноження можливостей кожного.

Поняття «професійна взаємодія» має на меті функціональну взаємодію з діловим характером, тим самим відрізняючись від міжособистісної взаємодії. Вона добре впливає на високий рівень досягнення власних цілей кожного та цілей спільної трудової діяльності при значному рівні усвідомленості і позитивному емоційному фоні [1].

Професійна взаємодія включає в себе такі три головні ознаки, які зводяться до того, що:

- напарник (у даному випадку психолог чи вчитель) завжди виступає значимою особистістю для суб'єкта;
- партнерам взаємодії властиве добре взаєморозуміння в питаннях справи;
- основною метою взаємодії вважають продуктивну співпрацю.

Ознайомившись з дослідженнями і особливостями шкільних психологічних служб і сучасною науковою літературою можна стверджувати той факт, що досвід взаємодії педагогів та шкільних психологів існував завжди. Зокрема до таких шкільних психологічних служб варто віднести групи психолого-педагогічної допомоги (Франція) та педагогічні психологи

(Англія). Також варто зауважити, що деякі країни під шкільною психологічною службою розуміють практичну науку, що досліджує шкільні психологічні проблеми та способи їх подолання в педагогічній практиці вчителів [3]. Необхідно згадати й про службу психологічного консультування в Німеччині, що є складовою освітньої системи та виховного процесу в цілому. Дана психологічна служба покликана взаємними силами усіх учасників освітнього процесу (психологічна служба, педагоги, батьки) допомогти кожному школяреві осмислити власні здібності та інтереси з метою пошуку найбільш сприятливого освітнього курсу та максимального прояву цих можливостей не лише в школі, а й в подальшій трудовій діяльності та житті, зокрема.

Проаналізувавши досвід західних країн світу можна стверджувати, що більшість з них акцентує увагу на підвищенні розвитку психологічного здоров'я, здібностей та пізнавальних інтересів школярів. Зокрема, досвід США надає психолого-педагогічну допомогу не лише юнацтву, а у усім учасникам освітнього процесу (педагогічний персонал, батьки) покликану передусім дбати про дитину. До таких видів психолого-педагогічної роботи необхідно віднести: спеціальні програми навчання педагогічного штату закладу освіти і батьків; консультації та групову взаємодію з педагогічним персоналом і батьками з питань проблем школярів, пов'язаних зі школою, і проблемами персоналу школи.

Вітчизняна психологія не може похизуватися високим рівнем взаємодії з педагогічними працівниками через наявні розбіжності в поглядах, проте вже рухається в потрібному напрямку. Результати дослідження свідчать про те, що існує низка чинників, що створюють труднощі на шляху до ефективної організації спільної діяльності шкільного психолога та вчителя. До основних труднощів варто віднести: низький статус шкільного психолога в освітньому процесі, значну частку психологічних проблем, що виникають, як в учнів, так і у вчителів, недостатнє розуміння психологами і педагогами значимості їх професійної взаємодії задля особистісного розвитку дитини покращення освітнього процесу загалом. Саме це відторгнення та розмите уявлення один про одного і є загрозою в побудові професійних стосунків шкільного психолога та вчителя.

Крім того, чималий вплив несе в собі неспівпадіння поглядів педагога і психолога по відношенню до дітей і як наслідок утруднене досягнення порозуміння, згоди та співробітництва [4].

Проаналізувавши літературу необхідно звернути увагу на те, що окрім питань, що стосуються роботи психологів з дітьми [6], переважна кількість наукових джерел стосується проблеми взаємодії шкільного психолога та вчителів. Науковці дають коментарі стосовно неправомірної гіперболізації можливостей вчителя як психолога. Саме тому неодноразово вчені акцентують увагу не на самостійній діяльності психолога і педагога, а на їх співпраці, створюючи при цьому спеціальні методичні розробки стосовно форм і методів їх взаємної діяльності.

Хоч професійна взаємодія психологів та педагогів ще не зовсім налагоджена у вітчизняній практиці, проте можна виокремити питання, які найбільше непокоять вчителів у педагогічній діяльності, а саме: «Яким чином оптимізувати проведення навчальних занять з учнями?», «За допомогою яких методів розвивати та удосконалювати власні педагогічні навички у роботі з молодшими школярами?», «Як розв'язувати конфліктні ситуації, які виникають під час освітнього процесу (в межах «вчитель – учень» чи «учень – учень»)», «Які існують способи налагодження стосунків зі школярами, їх батьками, шкільним колективом?», «Як допомогти дитині розкрити власні здібності та особистість в цілому?», «Як подолати стреси, які виникають в ході професійної діяльності педагога?», «Які існують шляхи виховання та розвитку обдарованих дітей?» тощо [5].

На думку Фрідмана Л. М. завдання шкільного психолога стоїть перш за все не в популяризації психологічних знань, а у взаємодії з педагогом, у допомозі йому створити освітньо-виховний простір, який сприятиме вільному всебічному (психічному і особистісному) розвитку особистості кожного школяра, враховуючи при цьому його індивідуально-вікові особливості та характер перебігу психічних процесів [7].